τιοῦ του. Τὴ στιγμὴ ἐκείνη παρουσιάστηκε ξαφνικὰ μπροστά του ὁ Ζορντᾶνο.

— Λοιπόν!... τοῦ εἶπε μὲ ἄγριο ὕφος. Αὔριο εἶνε ἡ ἡμέρα τῆς πληρωμῆς. Θὰ μὲ πληρώσῃς;

— Ὄχι, δὲν θὰ μπορέσω, σὶορ Ζορντᾶνο!...

Ὁ τοκογλύφος ἔμεινε γιὰ λίγες στιγμὲς σιωπηλός. Ἔπειτα, ἀφοῦ κύτταξε γύρω του, γιὰ νὰ βεβαιωθῇ ὅτι δὲν τὸν ἀκούει κανείς, τοῦ εἶπε:

— Ἔ, τότε, θὰ σοῦ ὑποδείξω ἐγὼ ἕναν τρόπο γιὰ νὰ μὲ πληρώσῃς, χωρὶς νὰ χάσῃς καὶ τὸ σπίτι σου!...

— Γιὰ ν' ἀκούσω!.. τοῦ ἀπάντησε ὁ Ἀντζουλῖνο δισταχτικά, καταλαβαίνοντας πὼς κάποια ἀτιμία θὰ τοῦ ἐπρότεινε ὁ δανειστής του.

— Ἄκουσε, φίλε μου. Ὅποιος προδώσῃ ἕναν θανατοποινίτη δραπέτη, ἔχει ἀμοιβὴ σαράντα δουκᾶτα. Τὶ κάθεσαι λοιπόν; Τὶ τὸν φυλᾶς αὐτὸν ποὺ φιλοξενεῖς τόσον καιρὸ στὸ σπίτι σου;

— Αὐτὸ εἶνε ἀτιμία!... ἐφώναξε ὁ Ἀντζουλῖνο.

— Τότε καλά!... Αὔριο θὰ βγοῦν στὸ σφυρὶ ὅλα τὰ ὑπάρχοντά σου!....

— Φῦγε ἀπὸ δῶ, ἄτιμε!... Ἡ καρδιά μου εἶνε ἀνθρώπινη, κι' ὄχι πέτρινη, σὰν τὴ δική σου!.... Φῦγε, κακοῦργε!....

Καὶ λέγοντας αὐτὰ τὰ λόγια, ὁ Ἀντζουλῖνο ἔσπρωξε πρὸς τὰ ἔξω τὸν Ζορντᾶνο καὶ κλείδωσε ἀμέσως τὴν πόρτα του. Ἔπειτα ἔτρεξε στὴν καμαροῦλα ποὺ ἦταν κρυμμένος ὁ ξένος του, γιὰ νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ γιὰ τὸν κίνδυνο ποὺ διέτρεχε. Ἀλλὰ τὸ δωμάτιο ἦταν ἄδειο. Ὁ δυστυχισμένος θανατοποινίτης εἶχε φύγει ἀπὸ τὸν φεγγίτη τοῦ σπιτιοῦ....

* * *

Τὴν ἄλλη μέρα, πρωΐ—πρωΐ, ὁ Ζορντᾶνο πῆγε στὸ σπίτι τοῦ φτωχοῦ Ἀντζουλῖνο, ἀκολουθούμενος ἀπὸ τοὺς δικαστικοὺς κλητῆρες.

— Ἐσκέφτηκες; ρώτησε ἀπότομα τὸν ὀφειλέτη του, μόλις μπῆκε μέσα στὸ σπίτι του. Μὴν ἀφήνεις νὰ φύγουν ἀπ' τὰ χέρια σου σαράντα δουκᾶτα....

Ὁ Ἀντζουλῖνο, ἀντὶ ἄλλης ἀπαντήσεως, πῆρε στὴν ἀγκαλιά του τὸ κοριτσάκι του καὶ ἀκολουθούμενος ἀπὸ τὴ γυναίκα του, ἐγκατέλειψαν μὲ σπαραγμένη καρδιὰ τὸ πατρικό τους σπίτι.

Ἔπειτα ὅμως ἀπὸ μισὴ ὥρα, μιὰ ἀσυνήθιστη κίνησι παρετηρήθη ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Ἀντζουλῖνο, σὰν νὰ συνέβαινε κάτι τὸ ἐξαιρετικό.

— Τί τρέχει; Τί τρέχει; ρωτοῦσαν οἱ χωρικοί.

— Νά, ὁ Ζορντᾶνο ἔκλεισε τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Ἀντζουλῖνο καὶ πάει νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν κόμητα Ὀρσίνι, ἀπάντησε ἕνας δικαστικὸς κλητῆρας.

Πραγματικῶς, ὕστερα ἀπὸ μιὰ ὥρα ἔφτασε ἐκεῖ ὁ κόμης Ὀρσίνι, ὁ ὁποῖος κατοικοῦσε σ' ἕνα πολυτελέστατο μέγαρο, στὴν εἴσοδο τῆς Νεαπόλεως. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ὁ κόμης Ὀρσίνι ἦταν ἀρχηγὸς μιᾶς ἀπὸ τὶς ἰσχυρότερες οἰκογένειες τῆς Ἰταλίας. Ἐφημίζετο δὲ ὡς φίλος καὶ προστάτης κάθε καλλιτέχνου.

— Ἐλᾶτε!.... ἐλᾶτε!.... ἐκλαμπρότατε, τοῦ ἐφώναξε ὁ Ζορντᾶνο, μόλις τὸν ἀντίκρυσε, προσδοκῶντας μεγάλο κέρδος. Ἀνακαλύψαμε δῶ μέσα ἔκτακτα ἰχνογραφήματα καὶ γι' αὐτὸ σᾶς εἰδοποιήσαμε νὰ ρθῆτε νὰ τὰ ἰδῆτε!....

Κι' ἀμέσως ὡδήγησε τὸν κόμητα Ὀρσίνι στὴν ἀπόκρυφη καμαροῦλα τοῦ Ἀντζουλῖνο, ὅπου εἶχε μείνει ὁ δραπέτης. Οἱ δυὸ ἄνδρες βρέθηκαν τότε μπρὸς σ' ἕνα ὑπέροχο θέαμα. Μεγάλες ζωγραφιές, θαυμάσιες συνθέσεις, ἐσκέπαζαν τοὺς τοίχους τῆς κιμαρούλας αὐτῆς. Εἶχαν δὲ τόση δύναμι, τέχνη καὶ ἐλευθερία στὶς γραμμές τους, ὥστε ἀντιλαμβανόταν κανεὶς ἀμέσως πὼς μονάχα ἕνα καλλιτεχνικὸ χέρι μποροῦσε νὰ ζωγραφίσῃ τέτοια ἀριστουργήματα.

Ὁ κόμης Ὀρσίνι ἔμεινε ἐκστατικός.

— Ποῦ εἶνε λοιπὸν ὁ ἰδιοκτήτης αὐτοῦ τοῦ σπιτιοῦ; ρώτησε τὸν Ζορντᾶνο.

— Ὅ,τι εἶνε ἐδῶ μέσα, ἐκλαμπρότατε, ἀνήκει σὲ μένα, τοῦ ἀπάντησε ὁ τοκογλύφος.

Ἀλλ' ὁ κόμης διάταξε ἀμέσως:

— Φωνάξτε τὸν χωρικὸ ποὺ κάθεται σ' αὐτὸ τὸ σπίτι!....

Ὁ Ἀντζουλῖνο ποὺ δὲν εἶχε ἀπομακρυνθεῖ ἀπὸ τὸ χωριό του, εἰδοποιήθηκε σὲ λίγο καὶ παρουσιάστηκε στὸν κόμητα, περίλυπος καὶ συντριμμένος.

— Στὶς διαταγές σας, ἐκλαμπρότατε, εἶπε στὸν κόμητα μόλις τὸν ἀντίκρυσε, κάνοντας μπροστά του μιὰ βαθυτάτη ὑπόκλισι.

— Φίλε μου, ἀπὸ πότε κατέχεις αὐτὸ τὸ θησαυρό; τὸν ρώτησε ὁ Ὀρσίνι μὲ μειλίχιο τόνο.

— Τὶ νὰ σᾶς πῶ, ἐκλαμπρότατε, εἶνε ἡ πρώτη φορὰ ποὺ βλέπω αὐτὲς τὶς ζωγραφιές!.... τοῦ ἀπάντησε κατάπληκτος ὁ Ἀντζουλῖνο.

— Μὰ τὸ Θεό! Δὲν ὑπάρχει σ' ὅλη τὴν Ἰταλία παρὰ ἕνας μονάχα ζωγράφος, ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ κάμῃ αὐτὰ τὰ ἀριστουργήματα: Ὁ Σαλβατὸρ Ρόζα!.... φώναξε μὲ βεβαιότητα ὁ κόμης Ὀρσίνι.

Ὁ Ἀντζουλῖνο πῆρε τότε παράμερα τὸν κόμητα καὶ τοῦ διηγήθηκε τὶ τοῦ εἶχε συμβεῖ μὲ τὸν θανατοποινίτη δραπέτη.

— Δὲν ὑπάρχει πλέον ἀμφιβολία, ἀνεφώνησε ὁ κόμης. Τ' ἀριστουργήματα αὐτὰ εἶνε ἔργα τοῦ μεγάλου αὐτοῦ καλλιτέχνου. Σοῦ πληρώνω, φίλε μου, ὅλα τα χρέη σου καὶ σοῦ δίνω ἀκόμα ἄλλα διακόσια δουκᾶτα γιὰ ν' ἀγοράσω τὸ σπίτι σου. Δέχεσαι;

Ὁ Ἀντζουλῖνο δὲν ἔφερε καμμιὰ ἀντίρρησι. Καὶ τὸ ἴδιο βράδυ, κρατῶντας τὸ χρηματικὸ ποσόν, ποὺ τοῦδωσε ὁ κόμης Ὀρσίνι, ἔφυγε ἀπὸ τὸ Ἀντιάνο κ' ἐγκαταστάθηκε μὲ τὴ γυναικοῦλα του καὶ τὸ κοριτσάκι του στὴ Νεάπολι.

Ὁ ξένος του τὸν εἶχε ἀρκετὰ ἀνταμείψει γιὰ τὴ φιλοξενία του.

Κι' ὁ ξένος αὐτός, ὁ θανατοποινίτης, ὁ δραπέτης, ὁ κατατρεγμένος, ἦταν πραγματικῶς ὁ διάσημος καλλιτέχνης Σαλβατὸρ Ρόζα!

ARTURO LANOCITA

ΤΟ ΠΝΕΥΜΑ ΤΩΝ ΓΕΙΤΟΝΩΝ ΜΑΣ

ΑΝΑΤΟΛΙΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

(Τοῦ κ. ΜΕΝΟΥ ΦΙΛΗΝΤΑ)

— Ὁ Γελωτοποιὸς τοῦ Σουλτάνου.

Ἕνας Σουλτᾶνος τῆς Ἀνατολῆς ἤθελε κάποτε ν' ἀποχτήσῃ γελωτοποιό, ἔξυπνο καὶ μοναδικό. Ὅλοι οἱ ὑπήκοοί του ξέρανε τὴν ἐπιθυμία αὐτὴ τοῦ βασιλῆᾶ τους, μὰ δὲν ἀποκοτοῦσανε νὰ τοῦ συστήσουν κανένα γνωστό τους, γιατὶ δὲν ἤξεραν ἂν θ' ἄρεγε στὸ Σουλτᾶνο.

Τὸν ἴδιο αὐτὸ καιρὸ ἦταν βαρειὰ ἄρρωστη ἡ γρηὰ μάννα τοῦ Σουλτάνου, τὴν ὁποία ὁ γιιός της ἀγαποῦσε πολύ.

Παρακολουθοῦσε λοιπὸν μὲ ἀγωνία τὴν ἀρρώστεια της κ' ἐπὶ πλέον διαλάλησε στοὺς ὑπηκόους του, πὼς ὅποιος τοῦ ἀναγγείλει πρῶτος τὸ θάνατο τῆς μάννας του, θὰ τὸν σφάξῃ ἀλύπητα.

Ἕνα πρωῒ τέλος ἡ μάννα τοῦ Σουλτάνου πέθανε, μὰ κανέναις δὲν ἀποκοτοῦσε νὰ τοῦ τὸ πῇ, γιὰ νὰ μὴν τόνε σφάξῃ. Ἕνας ὅμως ὑπήκοός του, κοντὸς κ' ἀνοιχτομάτης, τὸν πλησιάζει ἔξαφνα μὲ τόλμη καὶ τοῦ λέει:

— Ζωὴ σὲ λόγου σου, βασιλῆᾶ μου!

— Τί; τοῦ λέει ὁ Σουλτᾶνος, πέθανε ἡ μάννα μου; Καὶ τόλμησες νὰ μοῦ τὸ πῇς; Τότε πρέπει νὰ διατάξω ἀμέσως νὰ σ' ἀποκεφαλίσουν.

— Μεγαλειότατε, ἀπάντησε ὁ ἔξυπνος ὑπήκοός του, ἐγὼ δὲν σᾶς εἶπα τέτοιο πρᾶγμα. Σεῖς τὸ εἴπατε κι' ἀπὸ σᾶς τὸ ἄκουσα γιὰ πρώτη φορά. Πρέπει λοιπὸν νὰ πῆτε στὸ ὁήμιό σας νὰ πάρῃ τὸ κεφάλι σας, κατὰ τὴ βασιλικὴ διαταγὴ ποὺ βγάλατε.

Ὁ Σουλτᾶνος εἶδε τότε πὼς εἶχε νὰ κάμῃ μὲ πολὺ ἔξυπνο ἄνθρωπο καὶ σκέφτηκε νὰ τόνε πάρῃ γιὰ γελωτοποιὸ στὸ παλάτι του, μὰ ἤθελε νὰ δοκιμάσῃ ἀκόμα περισσότερο τὴν ἐξυπνάδα του. Τοῦ λέει λοιπόν:

— Μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς ἡμέρες θέλω νὰ κάνῃς ἕνα βαρὺ σφάλμα καὶ ὕστερα νὰ τὸ δικαιολογήσῃς. Μὰ ἡ δικαιολογία σου νἆναι πιὸ βαρειὰ ἀπ' τὸ σφάλμα σου.

Μιὰ μέρα λοιπόν, ἐνῶ ὁ Σουλτᾶνος ἀνέβαινε τὴ σκάλα τοῦ παλατιοῦ του, ὁ ἔξυπνος ὑπήκοός του ἔτρεξε καὶ τοῦδωσε μιὰ δυνατὴ τσιμπιὰ στὰ ψαχνά του!....

Ὁ Σουλτᾶνος, θυμωμένος πολύ, γύρισε καὶ τοῦ λέει:

— Ἄθλιε, πῶς τολμᾶς νὰ κάνῃς μιὰ τέτοια χειρονομία στὸ βασιλέα σου;

Ὁ ὑπήκοός του τοῦ ἀπάντησε τότε μὲ ἀφέλεια:

— Μὲ συγχωρεῖτε, Μεγαλειότατε, νόμισα πὼς ἦταν ἡ βασίλισσα!....

Τότε ὁ Σουλτᾶνος τὸν θαύμασε γιὰ τὴν ἐξυπνάδα του καὶ τὸν πῆρε στὸ παλάτι γιὰ γελωτοποιό του.

* * *

— Ἡ ἀνάληψις τοῦ Προφητη.

Βασίλεμα ἡλίου.... Ἡ ὥρα δώδεκα ἀλατούρκα.

Ὁ μουεζίνης φωνάζει ἀπὸ τὸ μιναρὲ τὸ «ἐζάν», προσκαλῶντας τοὺς πιστοὺς γιὰ τὸ «ἀκσὰμ—ναμαζῆ», δηλ. τὴ βραδυνὴ προσευχή.

Μὰ ἀπόψε ἀπαγγέλνοντας τὸ βραδυνό του ὕμνο ὁ μουεζίνης, κάνει καὶ κάτι ἄλλο ἀσυνήθιστο, ποὺ γίνεται μόνο τὶς βραδυὲς τοῦ Ραμαζανιοῦ. Ἀνάβει δηλαδὴ τὰ καντηλέρια καὶ τὰ κρεμάει ἀπ' ἔξω, γύρω ἀπὸ τὸ μιναρέ. Μὰ τὸ Ραμαζάνι ἔχει περάσει ἀπὸ καιρό.

Ἕνας Τοῦρκος κ' ἕνας Ρωμηός, φίλοι ἀπὸ μικροί, λίγο πολὺ προκομμένοι καὶ μὴ ἔχοντας συνέριο μεταξύ τους, κάθονται στὴν ἀγορὰ ἔξω ἀπὸ τὸ καφενεῖο κ' ἀκοῦνε τὸ γλυκόφωνο χότζα ποὺ ψέλνει.

Ὁ Ρωμηὸς περίεργος ρωτᾶ τὸ φίλο του:

— Γιατὶ ἀνάβει ὁ χότζας καντήλια στὸ μιναρέ, χωρὶς νἆναι Ραμαζάνι;

— Αὔριο εἶνε ἡ «Ἀνάληψι τοῦ Προφήτου», τοῦ ἀποκρίνεται μὲ ἀπλότητα ὁ Τοῦρκος.

— Ἀνάληψι; Τί ἀνάληψι; τοῦ κάνει ὁ Ρωμηός, γιὰ νὰ τὸν πειράξῃ.

— Νά, ἀδερφέ, ποὺ ἀνέβηκε ὁ Μωάμεθ στὰ οὐράνια....

— Ἀνέβηκε, ἔ; Καὶ ποῦ τὴν βρῆκε τόσο ψηλὴ σκάλα;

— Μά.... θὰ τὴν εἶχε ἀφήσει ὁ Χριστὸς, ἀπὸ τότε π' ἀνέβηκε στοὺς οὐρανούς!....

Κόκκαλο ὁ Ρωμηός.

ΜΕΝΟΣ ΦΙΛΗΝΤΑΣ